

Van de redactie

Allereerst: tot onze vreugde kunnen we u onze nieuwe penningmeester voorstellen: Annalies Sandberg, woonachtig in Delft. Het bestuur heeft inmiddels afscheid genomen van penningmeester Nella Bosman. Nella, veel dank voor de zorgvuldige wijze waarop jij jarenlang deze functie hebt vervuld. Het ga je goed!

In het vorige nummer signaleerden wij reeds de toenemende belangstelling voor alleenstaanden in het buitenland. Maar ook in Nederland is deze trend waarneembaar. Zo komt Boris van der Ham, de voorzitter van het Humanistisch Verbond, via Facebook op voor de belangen van alleenstaanden. Verder bezochten twee redactieleden op 18 april jongstleden het congres van D66 dat als thema had meegekregen: 'De moderne familie'. Uit de congresstukken en de discussies bleek dat D66 steeds meer oog krijgt voor een volwaardige plek van alleenstaanden en eenpersoonshuishoudens in de samenleving. Zo werd er gepleit voor een gunstiger regeling voor alleenstaanden in het erfrecht, even gunstig als die voor partners. Ook u kunt deze positieve ontwikkelingen versterken door de politieke partij van uw keuze te wijzen op de huidige ideeën over de Sociale Familie, waarin alleenstaanden gelijkwaardig worden behandeld. Vandaar dat Lenie de Zwaan in dit nummer ingaat op de noodzaak deze Sociale Familie een plaats te geven, niet alleen in het Burgerlijk Wetboek, maar ook in de wetenschap. Dat zo'n gelijkwaardige plaats in de woningmarkt nog ver is te zoeken kunt u eveneens in dit nummer lezen. Dat hetzelfde geldt voor de reiswereld en diverse hotels, blijkt uit de bijdrage die Nettie Roes schreef over 'Het leed dat eenpersoonstoelag heet'. Mocht u gezellig thuis blijven, dan biedt dit nummer als culinaire troost twee smakelijke recepten om 'lekker in je eentje te eten'. Dat I&S actueel is, blijkt uit de aandacht die wordt besteed aan de komende belastinghervormingen. Naast de bekende Column door Mirjam Hommes biedt dit nummer nog enkele andere bijdragen. Tot slot: de komende maanden zal de redactie zich, samen met het bestuur, beraden over de toekomst van I&S.

Inhoud

Van de redactie

De Sociale Familie in wet en wetenschap

Het Rijk alleen

Column: Singles in China

Misvatting over AOW-rechten

Singles willen ook wonen

Buitenlands nieuws

Het leed dat eenpersoonstoelag heet

Solidariteit zonder aanzien des persoons

De single komt in beeld!

Voor u gelezen

'Geachte Redactie'

Wat is uw toekomstvisie?

Lekker eten in je eentje

Diversen

De huidige redactieleden hebben jarenlang met veel plezier vorm en inhoud gegeven aan dit periodiek, maar twee van hen achten de tijd rijp om deze taak over te dragen aan anderen. Voor de inhoudelijke variëteit en continuïteit van deze door velen gewaardeerde 'spreekbuis' zoekt CISA dan ook enkele nieuwe redactieleden en correspondenten, die zo nu en dan een bijdrage willen schrijven voor I&S. Mocht u hiervoor belangstelling hebben, mail dit dan aan cisa@cisasite.nl. Uw reactie is bepalend voor de voortgang en een verdere invulling van I&S.

De Sociale Familie in wet en wetenschap

Door Lenie de Zwaan

In enkele vorige nummers van I&S, onder andere in nummer 100 van uw lijfblad, maakten we u deelgenoot van het fenomeen 'Sociale Familie' en beloofden we onze lezers wat meer informatie voor te schotelen over hoe CISA zich de invoering van een vrije keuze van leefvorm voorstelt. Welnu, daarmee is nu een begin gemaakt. Het is de bedoeling dat het Sociale Familie-model zich beweegt langs twee sporen: via het spoor van de wetgever en via het spoor van de wetenschap.

Invoering in de wet

Voor invoering van de vrije keuze voor de *Sociale Familie* is aanpassing van de wet nodig. Zoals eerder geschreven, zal de *Sociale Verwantschap* met de *Sociale Familie* een plaats moeten krijgen in het Burgerlijk Wetboek, de basis van het burgerlijk recht. Daarvoor hebben we de politiek en het kabinet nodig. Financieel specialist van de Tweede-Kamerfractie van D66 Wouter Koolmees, en D66-fractievoorzitter Alexander Pechtold, zullen daar naar verwachting positief op reageren. Zij hebben meermalen te kennen gegeven dat alleenstaanden in het belastingrecht en erfrecht gelijk behandeld moeten worden en meer faciliteiten moeten krijgen. Dat sluit aan bij eerdere pogingen in de Eerste Kamer. Toen verklaarde CDA-senator en hoogleraar belastingrecht Essers, dat de hoge successierechten (erfbelasting) voor derden niet meer van deze tijd zijn. Het kabinet moet onrechtvaardigheid in erfrecht wegnemen, vond hij. De senator reageerde op een artikel van ondergetekende over de absurd hoge erfbelasting over de nalatenschap van alleenstaanden in *Het Financieele Dagblad*. Essers heeft in de Eerste Kamer de problematiek namens de CDA-fractie diverse malen aan de orde gesteld. De fracties van VVD, PvdA en ChristenUnie ondersteunden hem daarin, een meerderheid in de Kamer. CISA heeft hem bij de indiening van het Belastingplan 2008 aan die toezegging herinnerd, evenals de overige desbetreffende woordvoerders, en voorgesteld het eventueel te regelen via een Novelle. [Een Novelle is een door de regering aangeboden wet tot wijziging van een bestaande wet, afgedwongen door de Eerste Kamer. Deze moet vervolgens opnieuw het hele wetgevingstraject doorlopen, inclusief de indiening in de Tweede Kamer.] Daarna bleef het, tot nu toe, stil. Voor fundamentele gelijke behandeling van huwelijkse en vriendschapsrelaties - uiteraard met erkenning van de keuzevrijheid en gelijke mogelijkheden voor onderlinge en wederkerige solidariteit - is een plek in het Burgerlijk Wetboek onontbeerlijk.

Vanuit CISA hebben Kees van der Leer en ondergetekende inmiddels met de fiscalist van D66 Wouter Koolmees gesproken nadat Kees deze aan zijn belofte had herinnerd met betrekking tot gelijkheid in *fiscale voordeeltjes*. De heer Koolmees bleek de belofte niet vergeten en zich inmiddels concreet met de kwestie bezig te houden. Verder gaat CISA hierover de specialisten van de andere fracties aanspreken, onder wie natuurlijk die van de fracties van CDA, PvdA en de CU.

Uit het gesprek met de heer Koolmees op het Congres van de partij bleek dat de sociaal-democraten serieus werk willen maken van het CISA-idee van de Sociale Familie. Ook elders blijkt daarvoor veel belangstelling te bestaan. Zo heeft onlangs een journaliste van de Vlaamse omroep om een interview met CISA verzocht over dit onderwerp. Dit heeft op 11 juni plaatsgevonden en in veel media de aandacht getrokken. Daarover leest u in de volgende I&S meer.

Implementatie Sociale Familie

Het *Sociale Familie-model* zal worden voorgelegd aan de Tweede- en Eerste- Kamerfracties met het verzoek van CISA met de fracties de mogelijkheden van wettelijke invoering te bespreken. Verder wil CISA het model voorleggen aan minister Asscher van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en daarover een gesprek aanvragen. Tevens zal in brede zin aan het model bekendheid worden gegeven, onder andere in diverse publicaties en persberichten.

Opneming in de wetenschap

Familie en gezin zijn reeds stevig geworteld in het familierecht en in aanverwante wetenschappelijke disciplines. De *Sociale Familie* zal daarnaast ook een plek moeten krijgen in de wetenschapsbeoefening. Een promotie over de *Sociale Familie* moet daarvoor de eerste stap zetten. Dat zal vanuit CISA als kenniscentrum gebeuren. Het doel van het proefschrift is het ontwikkelen van een theorie over nabije sociale bindingen van mensen, uitmondend in het *Model van de Sociale Familie* waarin alleenstaanden een plek kunnen vinden. De dissertatie moet bijdragen aan de wetenschapontwikkeling op het terrein van de huidige sociale ontwikkelingen in de privésfeer. Daartoe zal in dit onderzoek een structuur van de *Sociale Familie* op basis van duurzame vriendschapsrelaties worden ontwikkeld. Daarin worden de waarden, kenmerken en eigenschappen - passend in de huidige, moderne tijd - geanalyseerd en beschreven, zodanig dat die in het huidige familierecht een plaats kunnen vinden.

Identificatie

Heel belangrijk is, zoals eerder gemeld, dat mensen moeten kunnen beschikken over voorbeelden. Ook alleenstaanden hebben behoefte aan modellen met wie zij zich kunnen identificeren. Hetzelfde geldt voor de leefwijze van deze modellen en voor de mogelijkheden zich op de alleenstaande leefsituatie te oriënteren. Mensen interpreteren immers omstandigheden en levensvraagstukken voor een groot deel in termen van

M ALLEENSTAANDEN

personen die voor hen belangrijk zijn, of van groepen waarmee zij zich (kunnen) identificeren. Zo beoordelen zij ook hun situatie of manier van leven mede vanuit het gezichtspunt van de zogenoemde referentiegroep. Alleenstaanden zullen zo eveneens hun leefsituatie mede op basis van opvattingen en oordelen van belangrijke personen en referentiegroep kunnen ervaren, beoordelen en navolgen.

Het kan niet genoeg worden herhaald dat het thans als gevolg van de familie- en gezinscultuur aan een natuurlijke voedingsbodem ontbreekt om vorm te geven aan duurzame verbanden buiten de sfeer van familie en gezin. Alleenstaanden zijn doorgaans voor de invulling van hun leven op zichzelf aangewezen. Zij moeten zich al experimenterend de leefvorm eigen maken. Ervaring met de alleenstaande leefvorm lijkt invloed te hebben op de beleving van de single-status. Er blijken namelijk grote verschillen te bestaan in welbevinden tussen de verschillende groepen alleenstaanden. Onder mensen zonder partnerrelatie hebben degenen die nooit gehuwd

zijn geweest op latere leeftijd een aanzienlijk hoger niveau van welbevinden dan de niet-gehuwden die verzuwd dan wel gescheiden zijn. Natuurlijk speelt een grote rol de vanzelfsprekendheid waarmee een bepaalde leefvorm maatschappelijk en sociaal als gebruikelijk wordt beschouwd, iets dat de verankering in de wet bevordert. Wetten hebben namelijk invloed op het bewustzijn. Wanneer alleenstaand met erkenning van sociale bindingen, met de daarbij behorende rechten als faciliteiten in belasting en erfrecht, eveneens een wettelijke status krijgt, gaat ook alleenstaand zijn als volwaardige leefvorm in het bewustzijn van mensen leven. Vervolgens zal dat ook zijn invloed doen gelden op andere terreinen.

Minister Asscher heeft immers al een wettelijke regeling getroffen die ook alleenstaande werknemers het recht geeft op jaarlijks tien dagen zorgverlof voor de verzorging bij ziekte van een naaste of goede buur. Deze bewindsman heeft begrepen dat het gaat om de hechte **sociale en emotionele band** tussen met elkaar verbonden mensen.

Het Rijk *alleen*

Dit artikel - met uitzondering van de aanvulling aan het eind - staat op de Facebook-pagina van het Humanistisch Verbond [HV]. De webredactie van het HV heeft ons toestemming gegeven het integraal over te nemen. Het stuk is ook gedeeld op de Facebook- en de G+-pagina van CISA.

Op zoek naar de alleenwonersreflex

Opkomen voor belangen van alleenstaanden is belangrijk, vindt HV-voorzitter Boris van der Ham. Daarbij gaat het om materiële zaken, zoals te hoge belasting voor singles of achterstelling in het erfrecht, maar ook om bestrijding van eenzaamheid onder alleenstaanden. Dat is een collectieve verantwoordelijkheid, zei hij tijdens het debat 'Het rijk alleen' in De Balie op 13 april.

In 2060 zijn er 3,8 miljoen éénpersoonshuishoudens in Nederland. Mensen wonen dan langere of kortere tijd alleen. Maar Nederland lijkt nog steeds ingesteld op het gezin. En daarmee worden singles achtergesteld. Denk aan hogere toeslagen op hotelkamers, de gemeentelijke belastingen die onevenredig hoog zijn of minder fiscale voordelen dan andere huishoudens.

Wat kunnen we daaraan doen? Die vraag onderzoekt gespreksleider en journaliste Maartje Duin van de fictieve *Single Issue Partij* samen met een panel bestaande uit Christen-Unie-kamerlid Carola Schouten (zelf alleenstaand moeder), schrijfster Nathalie LeBlanc (van het boek 'Solo') en voorzitter van het Humanistisch Verbond Boris van der Ham (single, maar datend).

Beleidsmakers

Alleenstaanden zijn een heterogene groep van jongeren en

ouderen met verschillende belangen. Is dat misschien de reden dat alleenstaanden zich ook niet snel politiek organiseren of te mobiliseren zijn? Schouten: "Het feit dat je alleen bent verbindt niet heel erg als het om belangen gaat. Wel is het belangrijk dat politieke partijen oog hebben voor deze groep. We hebben dat bijvoorbeeld gedaan toen er plannen waren om de uitkering aan weduwen en weduwnaars te beperken." LeBlanc: "Het is mijns inziens heel belangrijk dat beleidsmakers er meer rekening mee houden." Duin heeft zelf gemerkt dat overheden 'een blinde vlek hebben' voor het rechtvaardigheidsprincipe. Want is het terecht dat alleenstaanden - die veel minder vervuilen - evenveel riool- en afvalstoffenheffing betalen als meerpersoonshuishoudens? Boris van der Ham: "Als je mensen erop wijst, vindt bijna iedereen het een goed punt. Maar mensen die niet alleen zijn, realiseren het zich niet altijd. Dit benoemen en herhalen, en ervoor opkomen is heel erg belangrijk. In het parlement heb ik als D66'er ook samengewerkt met andere partijen (SGP) om achterstellingen tegen te gaan."

Economie en samenlevingsvormen

Econoom Bas Jacobs houdt hierna een referaat over de economische positie van alleenstaanden. Hij stelt als econoom vier vragen aan het publiek. Het uitgangspunt: wat zou de overheid moeten doen om alleenstaanden of juist samenwonenden te ondersteunen?

- Zijn singles beter af dan samenwonenden?
- Zijn singles gelukkiger dan samenwonenden?
- Hebben singles een lagere verdien capaciteit dan samenwonenden?
- Werken singles meer dan samenwonenden?

Jacobs laat het aan de politiek om te bepalen hoe deze vragen beantwoord moeten worden. Maar een 'leefvormneutraal' belastingstelsel is volgens hem een illusie. De overheid zal altijd kiezen om bepaalde groepen bepaalde voordelen te geven. Hij onthoudt zich als econoom van suggesties voor verbeteringen.

Dat doet LeBlanc wel, ze bepleit een 'alleenwonersreflex'. "Beleidsmakers moeten zich bij elke maatregel afvragen: wat betekent dit voor iemand die alleen woont?" Dit vooral om het perspectief van de alleenstaande niet uit het oog te verliezen.

Eenzaamheid

Van der Ham eindigt met een meer levensbeschouwelijke invalshoek: "Mijn hart draait altijd om als ik hoor dat iemand al een jaar of twee jaar dood is voordat iemand dat weet. Stel je voor dat je alleen sterft? Dat is vreselijk. Daarom moeten we omkijken naar mensen die dat risico lopen, iedereen die eenzaam is. Dat zijn ouderen, maar dat kunnen ook jongeren zijn. Op zorg voor hen moeten we niet bezuinigen. We hebben een collectieve verantwoordelijkheid om eenzaamheid te voorkomen."

In aanvulling hierop kwamen vanuit de aanwezigen nog andere aanbevelingen om Nederland singlevriendelijker te maken, opgetekend door Nettie Roes:

- De overheid moet zich in principe neutraal houden t.o.v. leefvormen. Zodat je als alleenstaande in ieder geval een paar mensen moet kunnen aanwijzen, waarvan je kunt zeggen: die erven als waren zij familie. Dat zou je contractueel

moeten kunnen vastleggen, niet alleen in je testament maar ook in een soort contract net als het samenlevingscontract. In één klap zou een heel aantal variaties die zich buiten de gezinssituatie voordoen worden opgelost.

- Ook banken zouden wat soepeler kunnen zijn met bijv. een overlijdensrisicoverzekering bij een hypotheek. Die is bedoeld om te zorgen dat een achterblijvende partner in de woning kan blijven wonen. Een single heeft zo'n verzekering niet nodig, het huis is immers onderpand.
- De overheid is bij tweeverdieners aan het stimuleren, dat beide partners nog meer gaan werken. Een overheid hoort zich daar niet mee te bemoeien. Dat mag wel wat minder.
- Sluit je aan bij een telefooncirkel: iedere ochtend word je gebeld en bel je zelf iemand. Dit als reactie op de laatste opmerking van Van der Ham.
- Stadsdorpen. Het stadsdorp bestaat uit mensen die al dan niet activiteiten met elkaar ondernemen of elkaar ontmoeten bij bijeenkomsten. Echter het doel van het stadsdorp is ook om indien nodig elkaar steun of hulp te bieden. Ik weet niet of er buiten Amsterdam ook stadsdorpen zijn.
- De Facebookgroep Ziekenboeg Amsterdam, een initiatief van Barbara Gemin. Alleenstaanden zorgen voor elkaar als ze in de lappenmand zitten – door het brengen van een pannetje soep, of de hond uit te laten. Dit initiatief heeft elders in het land navolging gevonden.

- Huisvesting en woningbouw voor alleenstaanden loopt erg achter bij die voor gezinnen.
- Wonen in een woongroep.

De video van de avond is te bekijken op de Facebook-pagina van CISA. Scroll rechts een eind naar beneden tot u bij 16 april komt. De video duurt anderhalf uur. Na ca. 20 seconden komt het geluid. Bij dit artikel staan enkele cartoons van Gerrie Hondius over de avond, iets boven de video kunt u er nog meer bekijken.

Singles in China

Door Mirjam Hommes

5
3
1
0

Vlak nadat het jubileumnummer van CISA een overzicht gaf van het leven van singles in ons omringende landen, zag ik een artikel over de situatie van alleenlevenden in modern China. Terwijl ons deel van de wereld eeuwenlang geleidelijk moderniseerde, kwam China via ingrijpende omwentelingen min of meer vanuit de middeleeuwen in de moderne tijd terecht. Op economisch en technisch gebied weet het er handig gebruik van te maken, maar intussen wordt het sociale leven wel erg hardhandig met westerse normen en waarden geconfronteerd. Het land was weliswaar arm, maar het kende een hoog ontwikkelde cultuur en daarbij passende filosofie, gericht op geestelijke inkeer, ontzag voor tradities en ouderen met vooral de familie als sociale kern. Een dergelijke eeuwenoude instelling verdwijnt niet zomaar, zelfs de revolutionaire dictatuur van Mao heeft dat niet wezenlijk kunnen veranderen.

De nieuwe open communicatiewereld is daar effectiever in, zeker bij de jonge generatie: de opstanden in Hongkong en de vele arrestaties van tegendraadse intellectuelen vormen het bewijs dat de dagen van bureaucratie en machtsmisbruik in feite geteld zijn. De invloed van die ontwikkeling op het sociale leven is een volgend probleem, omdat het enorme rijk door zijn revolutionair verleden wel worstelt met een sterk verstoorde man/vrouw-balans, veroorzaakt door de langdurige éénkind-politiek waarbij vooral veel meisjesbaby's werden geaborteerd. Door de eeuwenoude familietraditie werden (en worden nog steeds) zoons in de watten gelegd en wordt een groot deel van het familiekapitaal in hen geïnvesteerd. Het familiegeluk hangt af van wat de zoon presteert en men verwacht dan ook veel van hem als hij het eenmaal 'gemaakt' heeft. Het tekort aan vrouwen sinds de éénkind-politiek maakt gezinsvorming echter niet eenvoudig: het mannenoverschot bedraagt 20 miljoen (!) en er zijn gewoon geen vrouwen

genoeg om aan die vraag te voldoen: slimme handelaren importeren vrouwen van over de grens, maar een Chinese vrouw geeft nog steeds meer status voor de familie. Tegelijkertijd weten jonge meiden heel goed wat zo'n huwelijk inhoudt: zodra ze (zoals de traditie nog steeds eist) bij haar man intrekken, verliezen ze haar rechten en worden zij door zijn familie min of meer als slavin gebruikt. Logisch dat zij liever gebruik maken van het voor iedereen toegankelijk gemaakte hogere onderwijs en daar goed scoren: zo telt China op dit moment wereldwijd het hoogste percentage zakenvrouwen en vrouwelijke miljonairs – uiteraard bijna altijd single. Vaak leven zij luxueus en kunnen zich een toegewijde minnaar veroorloven: je ziet ze ook vaak met een modieus hondje in de high society verschijnen... Intussen is onder vrouwen die zich wel tot een huwelijk lieten verleiden, het zelfmoordcijfer tot grote hoogte gestegen.

Hoe reageert de overheid hierop? Vooralsnog alleen door ambitie bij vrouwen sterk te ontrafelen vanwege de 'onnatuurlijke' en zelfs 'schadelijke' gevolgen die hoogopgeleide vrouwen als alleenstaanden te wachten zouden staan: depressies vanwege ontzegging van het moederschap, eenzaamheid vanwege het ontbreken van een hechte familieband, en ook nog eens hersenkwalen door eenzijdige concentratie op studie en werk. Van mannen worden diezelfde zaken uiteraard juist uitbundig geprezen, terwijl die wel beklaagd worden vanwege hun gemis aan een verzorgend en liefhebbend thuis... De gedachte dat eerlijker wetgeving misschien een oplossing zou kunnen zijn, komt nog niet bij de (grotendeels mannelijke) overheidsfunctionarissen op. Zo ziet het er naar uit dat China onbedoeld binnenkort het land zal zijn met de meeste singles wereldwijd die ook nieuwe generaties zullen inspireren. Boeiend genoeg om in de gaten te houden!

Misvatting over AOW-rechten

Wij horen soms de klacht van duurzaam samenwonende partners dat zij elk 'maar' een AOW-pensioen ontvangen op het niveau van 50 procent van het minimumloon en alleenstaande AOW'ers van 70 procent. Samenwonende partners vragen zich dan af waarom zij ook niet elk 70 procent krijgen. Die 50 procent heeft echter een duidelijke reden. Samenwonenden kunnen namelijk vaste kosten als woonlasten delen en een alleenwonende moet dergelijke vaste lasten in zijn of haar eentje opbrengen. Het is een bekend gegeven dat voor een alleenstaande die vaste lasten aanzienlijk meer zijn dan de helft van de vaste lasten van een stel dat samenwoont. Vandaar dat samenwonenden voor de AOW - die een soort minimum-inkomensvoorziening is - elk aan 50 procent genoeg hebben vergeleken met een alleenwonende die 70 procent nodig heeft om in een gelijkwaardige bestedingssituatie te geraken. Overigens is het goed om nog eens op te merken dat ook tijdens hun werkzame leven alleenwonenden in diverse opzichten een nadeliger positie hebben dan samenwonenden. Partners kunnen kiezen voor korter werken, waarvan

door hen graag gebruik wordt gemaakt, terwijl de solo voor een maatschappelijk aanvaardbaar levenspeil aangewezen is op een voltijd baan. Ook hebben wij de partnerlobby niet gehoord over het [tot voor kort] veelal afgedwongen meebetalen door alleenstaanden aan pensioenrechten voor werknemers van andermans of andervrouws partner. Ook horen wij niets over de per saldo lagere belastingdruk voor partners omdat zij onderling via de tariefschijven kunnen schuiven, waardoor zij hun belastingafdracht kunnen drukken en per saldo veelal minder aan de schatkist bijdragen dan alleenstaanden. Singles moeten niet alleen hun eigen broek ophouden, maar ook die van anderen [*vergeef me de woordkeus, maar duidelijk is het wel.*] Bij de komende belastingherziening zal de verhouding in belastingdruk tussen de verschillende leefvormen rechtvaardiger verdeeld moeten worden. CISA zal zich daar dan ook sterk voor maken. Er ligt ook een taak voor de alleenstaanden zelf: u weet waar de politici zitten, in Den Haag op het Binnenhof en op het Ministerie van Financiën. Grijp uw kans: het is nu fiscaal broedseizoen.

Singles willen ook wonen

De Vereniging Eigen Huis heeft in haar maandblad van maart een artikel geplaatst over de problemen waar alleenstaanden zich voor gesteld zien, als zij een woning willen kopen. *Kopen ja*, want een huurwoning is voor hen praktisch onhaalbaar: vaak verdienen ze te veel voor een sociale huurwoning of ze staan er jarenlang voor op een wachtlijst, terwijl particuliere woningen schaars en duur zijn. Maar ook op de koopmarkt doen zich voor alleenstaanden problemen voor:

- Het aanbod is beperkt, juist daar waar de jongere singles het liefst wonen: tussen alleenstaande leeftijdgenoten en daar waar de meeste banen en voorzieningen zijn: in de Randstad. In de singlessteden Amsterdam en Utrecht bestaat nu al grofweg de helft van het aantal huishoudens uit één persoon.
- Het aanbod is zelden op alleenstaanden gericht. Nu pas denken de bouwers erover na om zich meer te gaan richten op alleenstaanden, maar het woningaanbod voor deze groep is beperkt. Een van onze donateurs drukt het kernachtig uit: *'Mijn woningbouwvereniging geeft voorrang aan gezinnen met kinderen boven alleenstaanden. Dit stinkt.'*
- De leennormen zijn strenger geworden. Nu mag een woningkoper maximaal 103 procent van de woningwaarde lenen, maar via afbouw wordt dat 100 procent in 2018. Voor de kosten koper en een verbouwing moet men zelf geld inbrengen.

- De banken eisen van een hypotheekklant nog vaak een vast arbeidscontract. Daardoor hebben zzp'ers en flexwerkers minder mogelijkheden.
- Een alleenstaande heeft maar één salaris waarop een hypotheek kan worden afgesloten. Wel mogen zij een groter deel van hun inkomen gebruiken voor woonlasten en kunnen ze op basis van hetzelfde totaalinkomen een hogere hypotheek krijgen dan een stel, maar ten opzichte van tweeverdieners zijn ze fors in het nadeel.

Buitenlands nieuws

In België ontplooiën zich nieuwe initiatieven voor alleenstaanden.

Carla DeJonghe heeft een nieuwe vereniging voor alleenstaanden opgericht. Zij is Brussels volksvertegenwoordiger voor Open Vld [*Open Vlaamse Liberalen en Democraten, red.*] en voorzitter van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Op www.carladejonghe.be is onder het zoekwoord 'singles' meer informatie over haar te vinden. Het webadres van de nieuwe vereniging is www.all1.be.

Op Facebook bestaat een Vlaamse besloten groep die zich inzet tegen de discriminatie van alleenstaanden. Dit is hun missie: 'In middelgrote en grote steden zoals Leuven, Mechelen, Gent en Antwerpen is tot meer dan de helft van de inwoners alleenstaand. Het gaat o.a. over jongeren die na hun studies nog volop aan hun carrière werken en daarom nog [*! red.*] geen geschikte partner hebben gevonden, en over gescheiden mensen zonder kinderen. In veel gevallen gaat het echter ook over oudere mensen waarvan de kinderen reeds uit huis zijn en de partner over-

leden is. Door de vergrijzing en steeds grotere werkdruk op mensen zal het aantal alleenstaanden over gans de wereld alleen nog maar gaan toenemen. Studies wijzen daarenboven uit dat alleenstaanden in België de zwaarst belaste mensen ter wereld zijn. Tot 54% van hun bruto-inkomsten gaan naar belastingen en sociale zekerheid. Sabine Bovend'aerde zette dit punt samen met Open Vld Leuven op de agenda van het Open Vld-congres over het moderne gezin omdat zij vindt dat men in deze moderne tijden niet langer kan en mag aanvaarden dat mensen (fiscaal) gestraft worden omdat ze geen partner en kinderen (meer) hebben. In deze tijden hechten we toch geen geloof meer aan de boodschap 'ga en vermenigvuldig u'. Opvallend was echter dat de erkenning van de alleenstaanden als een moderne gezinsvorm in het programma van Open Vld voor de Vlaamse en Europese verkiezingen niet meer te bespeuren was en zelfs na voorstelling van een amendement niet terug werd opgenomen. Terug naar af dus! Vandaar deze groep om steun te verzamelen om de (fiscale) discriminatie van alleenstaanden een halt toe te roepen en op de politieke agenda te plaatsen.'

Het leed dat eenpersoonstoelage heet

Door Nettie Roes

'Vandaag hoorde ik het verhaal van een vrouw die pas weduwe geworden is. Zij wilde graag naar Israël, maar moest een zeer groot bedrag bijbetalen voor een eenpersoonskamer! Afschuwelijk. Dus ze gaat maar niet.'

'... meldde ik dat we zo'n leuk hotel in Doesburg hadden gevonden, waar je maar 25 euro extra hoeft te betalen als alleengaande, ongeacht de duur van je verblijf. Intussen heeft dat hotel nu besloten dat je 25 euro *per nacht* extra moet betalen als alleengaande. Ik heb een mailtje gestuurd met de vraag waarom, maar nooit antwoord gekregen.'

'**Travelbird** maakt het zo bont dat ook op pakketreizen (vluchten, transfers, logies en ontbijt) 100% toeslag wordt berekend voor alleenreizenden. Ik heb daarover geklaagd. Zij reageren nogal laf en ontwijkend door te stellen dat de hotels hen dwingen tot de 100% toeslag. Als enige tegemoetkoming werd mij in een telefoongesprek gezegd dat op verzoek eventueel een zeker bedrag aan alleenreizenden zou kunnen worden teruggegeven. Ik vind dat onvoldoende.*')

Zomaar een greep uit recente ervaringen van onze donateurs. De eenpersoonskamertoelage is velen een doorn in het oog. De Consumentenbond heeft onlangs onderzocht hoe het met de toelagen zit en hierover gepubliceerd in de Reisgids van november/december 2014 en in de Consumentengids van maart 2015. Het in de Reisgids beschreven onderzoek is een herhaling van eenzelfde onderzoek van tien jaar geleden. Hoewel het aantal alleenstaanden fors toeneemt (van 2,4 miljoen in 2003 naar 3,3 miljoen in 2025), zien de traditionele reisorganisaties in deze doelgroep nog steeds geen brood, aldus de Reisgids. Sterker nog, gebleken is dat de eenpersoonstoelagen in de afgelopen tien jaar alleen maar zijn gestegen. Zijn speciale singlereizen een betaalbaar alternatief? vraagt de Reisgids zich af. In alle onderzochte gevallen betaal je ook hier een toeslag als je de kamer niet met een reisgenoot deelt. En lang niet iedereen heeft daar zin in. Zoals ook lang niet iedereen met een groepsreis mee wil.

Gelukkig kan het ook anders

De Consumentengids vermeldt drie hotels die geen toeslag rekenen: Het Wapen van Exloo (Drenthe), Hotel Appelscha (Friesland) en Landhotel Alberts in Slenaken (Z.Limburg). Zelf kan ik daar nog een vierde aan toevoegen: Hotel Brull in Mechelen (eveneens Z.Limburg) hanteert voor de tweepersoonkamers drie prijscategorieën en de prijs voor de eenpersoonkamers is gelijk aan die voor de middelste categorie tweepersoons. (Wie een tweepersoonkamer voor alleengebruik wenst, betaalt wel een toeslag.) Ook zag ik een advertentie van Enjoyhotels (dat zijn enkele hotels in Duitsland), waarin letterlijk staat: 'Voor alle Enjoyhotels geldt geen aanbetaling, geen boekings- en reserveringskosten, *geen toeslag 1-persoons kamers.*' [mijn cursivering] Meer informatie: T 0049 2953 9626 580 (Nederlands gesproken) en www.enjoyhotels.nl.

De Vakantiebeurs

Onze donateur de journaliste Maartje Duin - u weet wel, van de Single Issue Partij (SIP) - heeft in januari met enkele anderen bij de Vakantiebeurs in Utrecht actie gevoerd tegen de eenpersoonstoelage. Meer hierover op de Facebook-pagina van CISA. Met als resultaat dat zij door de Jaarbeurs is uitgenodigd voor een overleg om te komen tot een singlevriendelijker editie van de beurs in 2016. Dat overleg, bedoeld om de ervaring van de soloreiziger over te brengen en de gesprekspartners kennis te laten maken met de wensen en behoeften van de doelgroep, heeft inmiddels plaatsgevonden. Aanwezig waren - behalve de gastvrouw van de Jaarbeurs - Maartje Duin, de twee vriendinnen met wie zij actie heeft gevoerd, twee mensen van de reisorganisatie Kras en ikzelf namens CISA. Iedereen was overtuigd van de noodzaak om de vakantiewensen van alleenstaanden meer voor het voetlicht te brengen. Er zijn aardige voorstellen uit de bus gekomen, zoals:

- Een speciaal informatiepunt voor singles op de beurs
 - Singlevriendelijke hotels extra in het zonnetje zetten
 - Lezingen over bijvoorbeeld de vraag: Durf ik alleen op reis? Alleen op reis of met een groep?
 - Prikborden 'zoek je reismaatje' en 'deel je ervaringen'
- De ideeën worden nu verder uitgewerkt en de uitwerking zal in een volgend overleg aan de gesprekspartners worden voorgelegd.

CISA zoekt mensen die willen helpen bij het in kaart brengen van reisorganisaties en hotels voor de witte lijst (geen of nauwelijks toeslag), grijze lijst (redelijke toeslag) en zwarte lijst (onredelijke toeslag). Wij zien graag uw reactie tegemoet op cisa@cisasite.nl of met een briefje aan CISA, Postbus 97788, 2509 GD Den Haag.

*) Inmiddels heeft CISA via e-mail de donateurs opgeroepen om massaal bij Travelbird een klacht neer te leggen. Enkelens hebben dat gedaan. Travelbird reageerde hierop als volgt (allen kregen hetzelfde antwoord): 'Wij begrijpen dat de vraag naar aanbiedingen voor alleenreizenden steeds groter wordt. Mede hierom willen wij graag het aanbod vergroten voor alleenreizenden. Daarom zijn we al geruime tijd bezig om aanpassingen door te voeren binnen ons systeem waarbij wij binnen onze pakketten bij 1-persoons gebruik binnenkort automatisch compensatie kunnen geven op o.a. vervoer. Op dit moment zijn er al enkele aanbiedingen waarbij dit is doorgevoerd. Wij hopen dit zo snel mogelijk voor alle aanbiedingen te realiseren waardoor wij alleenreizenden tegemoet kunnen komen.'

Commentaar CISA: een uiterst mager aanbod.

Solidariteit zonder aanzien des persoons

De volgende voorbeelden doen de vraag rijzen wat solidariteit eigenlijk betekent.

Het Algemeen Dagblad meldde op 7 maart van dit jaar dat bandleden geen gezinnetje vormen. Daarmee wordt, gezien de gebruikelijke reclameboodschappen voor het gezin, wellicht bedoeld dat de bandleden zich slechts beperken tot het produceren van muzikale klanken, terwijl het gezin wordt geacht solidariteit voort te brengen. Die opvatting wordt, zoals wij weten, weerspiegeld in de wetgeving. De belastingheffing, in het bijzonder de erfbelasting, is daar een sprekend voorbeeld van. Die vormt een beschermende fiscale mantel rondom de solidaire gezinsmens. Toenmalig bewindspersoon van PvdA-huize Wouter Bos bestempelde een nalatenschap van alleenstaanden voor hun dierbare(n) tot 'gevonden geld' dat daarom volgens het zwaarste 'vreemden'-tarief kon worden belast. De vraag doemt dus op of alleenstaanden hun erfgoed moeten beschermen tegen de overheid, of omgekeerd, het erfgoed van alleenstaanden moet worden beschermd door de overheid. *Kortom: hoe respecteert de overheid in de belastingheffing de dierbare sociale nabije relaties van alleenstaanden.* Een duidelijk herkenbare structuur van sociale bindingen tussen mensen blijkt een beschermende werking te hebben tegen inbreuken van buitenaf, in het bijzonder van de overheid. Daarin krijgt ook de solidariteit een duidelijk profiel. Daarom is het door CISA ontworpen *Model van de Sociale Familie* zo belangrijk. Zoals ook het wettelijk recht bestaat om een gezin te stichten, moet dat recht ook voor alleenstaanden bestaan om een sociale familie te vormen.

Erkenning van de Sociale Familie is een mensenrecht

Wat vooraf ging.

In strijd met de biologische en sociale werkelijkheid besloot de overheid als wetgever enkele jaren geleden, dat alleenstaanden geen familie hebben. De 'vervreemding' van alleenstaanden van hun familiebanden is via een stelsmatig proces verlopen. Het begon in 1980, toen neven en nichten voor de erfbelasting in het zwaarste (derden-) tarief werden ingedeeld. Dat wil zeggen: zij werden onder vreemden geschaard en niet meer tot bloed- of aanverwanten gerekend. Zoals hiervoor opgemerkt, leidde dat tot de absurde uitspraak van toenmalig bewindspersoon Wouter Bos, dat een nalatenschap van alleenstaanden voor hun dierbare(n) 'gevonden geld' is. Vervolgens verdween in 2010 de graad van verwantschap - met het daaraan verbonden mildere tarief - met broers en zussen.

Ten aanzien van alleenstaanden zou geen sprake zijn van broederschap, zoals geformuleerd door de invloedrijke Amerikaanse filosoof en ethicus John Rawls, gezien de veel voorkomende eenzijdig aan alleenstaanden opgelegde solidariteit ten gunste van huwelijks- en gezinsvormen. Met andere woorden: er is geen sprake van Rawlsiaanse *reciprocity*, onderlinge en wederkerige solidariteit.

Broederschap in de klassieke betekenis van het woord staat voor een hecht familiegevoel. Maar, zoals we eerder schreven: broederschap komt niet alleen voor binnen wat wij nu traditioneel de 'familie' noemen. De mens heeft een natuurlijke opvatting van broederschap die ook tot uitdrukking komt in burgerlijke vriendschap en sociale solidariteit. Aldus verwoordde John Rawls de natuurlijke behoefte van ieder mens om betekenisvolle, sociale banden aan te gaan. Vanuit de fundamentele behoefte aan kleine herkenbare sociale kaders onderhouden mensen duurzame, betekenisvolle relaties en bouwen zij ondersteunende sociale netwerken op. Dat kan zijn in een huwelijk, geregistreerd partnerschap of in een vriendschap. Kenmerkend voor dit soort verbintenissen zijn vertrouwde, intimiteit en herkenbaarheid, terwijl ze ook voorzien in een emotioneel vangnet. Het begrip broederschap in de bredere betekenis van Rawls is in de plannen van de wetgever vrijwel (nog) niet terug te vinden, ook niet in de recente plannen voor een belastinghervorming. Toen de eerste plannen voor deze belastinghervorming uitlekten, kopte het Algemeen Dagblad van 18 juni j.l.: 'Werkenden met gezin spekkoper'. Uit de toelichting bleek dat in de voorstellen ook het hebben van kinderen door de overheid weer extra financieel wordt beloond. Groepen met relatief veel alleenstaanden, zoals gepensioneerden en huishoudens zonder kinderen, zijn weer eens de klos. CISA zal de ontwikkelingen nauwgezet volgen en waar nodig aan de bel trekken.

De *single* komt in beeld!

De laatste tijd wordt er opvallend veel aandacht aan alleenstaanden besteed.

Het weekblad *Libelle* wijdde in het laatste nummer van 2014 een artikel aan de vraag: hoe gaat de single het nieuwe jaar in? Titel: 'Gelukkig 2015 / kan dat in je eentje?'

In het programma *EenVandaag* ging het op 1 april over de huisvesting. Er worden veel te weinig woningen voor alleenstaanden gebouwd. Het programma is terug te zien op www.npo.nl/eenvandaag/01-04-2015/AT_2026193 vanaf minuut 21:48.

In de rubriek *Opinie* van *NRC Handelsblad* stond op 17 april een artikel van Boris van der Ham met de titel 'Laat vrienden erven als familie'.

Het Parool bleef niet achter en plaatste op 18 april een artikel met dezelfde strekking, getiteld 'Familie- en erfrecht lopen achter', door het D66-Tweede-Kamerlid Vera Bergkamp en Jieskje Hollander van de mr. Hans van Mierlo

Stichting. Dit kunt u lezen vlak boven de cartoons (zie elders in dit nummer) op www.facebook.com/cisasite.

Het maandblad *Opzij* wijdde in zijn aprilnummer een heel dossier aan de single: **Single life**: hoe houden singles zich staande tussen de hoekstenen der samenleving?; **Hokken in een hofje**: het hofje anno 2015 heet de minizorg-coöperatie; en tot slot een essay van Maartje Duin onder de titel 'Meid, je bent gewoon te kritisch'. Het eerste deel is te lezen op de Facebook-pagina van CISA.

In het programma *Hollandse Zaken* van 27 mei sprak Cees Grimbergen met een aantal 50-plus singles, voor wie een (nieuwe) relatie niet zo nodig hoeft, zie www.npo.nl/hollandse-zaken/27-05-2015/POW_01096317. Ook te zien door op de Facebook-pagina van CISA op de tekst te klikken.

En dan hebben we het nog niet eens over een discussie-avond over singles in De Balie in Amsterdam in april en een artikel in het maandblad van maart van de Vereniging Eigen Huis. Beide worden in deze I&S apart besproken.

Voor u gelezen

'Het gezin is het kleinste concentratiekamp ter wereld'.
Renate Dorrestein geciteerd in De Volkskrant, 13 februari 2015.

'Eigenlijk zouden alleen mensen die niet getrouwd zijn en geen kinderen hebben, president van de VS moeten worden. Dat is de enige hele grote verdienste van Mark Rutte.'
Maarten van Rossem in het TV-programma De slimste mens, 6 januari 2015.

Tante Annie

In het Volkskrant Magazine van 7 maart 2015 staat een hartverwarmend artikel over een 100-jarige alleenstaande Amsterdamse dame, Tante Annie, en haar levenslessen. Eén daarvan luidt: 'Begin nooit aan een relatie'. We laten Tante Annie aan het woord:

'Het zal allemaal wel fijn en handig zijn, maar het is niet perse nodig. Het geeft alleen maar gedoe. [...] Dat ik geen man en kinderen heb, scheelt een hoop rouw. Begrijp me goed, ik ben niet verbitterd. Ik draag nog elke dag hakken, al zijn ze maar een duimpje dik, en zie er altijd verzorgd uit. Een dag niet gefloten, is een dag niet geleefd. Maar een man, nee, ik blijf lekker alleen. En dat is iets heel anders dan eenzaam. Alleenzijn moet je leren. Hoe veel familie en vrienden er ook langskomen, er zijn altijd momenten dat je alleen bent. Die momenten moet je leren waarderen, door puzzels te maken of weg te dromen. Ook moet je niet gaan zitten wachten tot er mensen langskomen.'

Oudere vrouwen kiezen voor vrijheid

Naarmate vrouwen ouder worden, blijven ze vaker liever alleen. Slechte ervaringen uit het verleden en het behoud van de vrijheid zijn veel genoemde motieven.

Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat vrouwen naarmate ze ouder worden vaker liever alleen blijven. Van de vrouwen tussen de 20 en 64 kiest 40 procent om alleen te blijven. Bij vrouwen tussen de 65 en 80 jaar kiest zelfs 70 procent hiervoor. Mannen daarentegen zien een nieuwe relatie wat vaker zitten. Van de 50- tot 64-jarige mannen wil 25 procent nog wel een nieuwe relatie. De 65- tot 80-jarigen voor ongeveer de helft.

De ondervraagden geven aan geen zin meer te hebben in een vaste relatie vanwege het gedoe. Vrouwen geven vaker dan mannen aan, dat teleurstellende ervaringen met relaties uit het verleden maken dat ze liever alleen blijven. Zowel bij mannen als bij vrouwen geeft 60 procent aan dat ze hun vrijheid willen behouden. Alleen mannen en vrouwen tussen de 30 en 50 jaar willen even vaak een vaste relatie.

Bron: Digitale nieuwsbrief van het blad Plus, 16 februari 2015

Zie ook de vermelding van *Hollandse Zaken* in het artikel *De single komt in beeld*.

'Geachte redactie'

'Na het lezen van I&S 100, waarmee nog gefeliciteerd, wil ik reageren op een aantal onderwerpen. Het was interessant om te lezen hoe er in een aantal landen wordt omgegaan met de alleenstaanden. En vooral het stuk van Sophie in 't Veld heb ik met interesse gelezen. Maar als zij de differentiatie van het tarief afvalstoffenheffing in Utrecht als een behaald succes ziet, dan vind ik dat zij dat ten onrechte als rechtvaardig ziet. De korting bedraagt € 37,39 of 15,6%. Dit is allesbehalve evenredig als ik kijk naar de hoeveelheden afvalzakken die ik wekelijks op mijn stoep zie staan. Buren die wekelijks 3 à 4 zakken buiten zetten, waar ik als alleenstaande 1 zak per 3 à 4 weken neerzet, dan lijkt 15,6% korting een lachertje. Politieke partijen blijven hardnekkig ontkennen dat alleenstaanden worden gediscrimineerd.

Verder merk ik op dat de alleenstaande afgelopen week *[begin april, red.]* weer wel en niet in het nieuws was. Wel op tv in Eén vandaag, over het tekort aan kleine woningen voor alleenstaanden. Niet in het AD waar men een onderzoek naar het geluksgevoel van gezinnen publiceert. En weer wel in de media dat alleenstaanden/senioren te lang in gezinswoningen blijven wonen. Nou is dat laatste niet zo vreemd als je net hebt geconstateerd dat er te weinig kleine woningen worden gebouwd. En de tegenstanders van doorstromen hebben vaak als argument dat ze al jaren in de buurt wonen en daar graag willen blijven, maar als je al

wilt meewerken aan doorstroming dan krijg je vaak de helft van de ruimte die je nu hebt tegen een 2 keer zo hoge huur. Dus het is geen wonder dat men blijft zitten waar men zit.

Een onderwerp dat al vaak ter sprake kwam is de toeslag 1 persoon bij vakanties. Ook onze nationale belangenbehartiger, de ANWB, vindt blijkbaar dat de alleenstaande best heel veel extra kan betalen. Een paar voorbeelden uit de Kampioen van Januari 2015: Met Fox 21 dagen naar het westen van Amerika (exclusief de huurauto) van € 1.999 tot € 2.699. Toeslag 1 persoon € 1.369. Of 3 dagen Haarlem voor € 99. Toeslag 1 persoon € 35 per nacht. 2 dagen Haarlem € 59, toeslag € 35. Of op reis met Stip, 7 dagen Curaçao € 499. Prijs voor 1 persoon € 798. Dit zijn toch procentuele toeslagen waar je haren van te berge rijzen. Dat is één van de redenen dat ik praktisch nooit een complete vakantie boek, maar liever op eigen gelegenheid op stap ga en dan slaag ik er nog regelmatig in om tegen een redelijke prijs, zonder of met een redelijke toeslag te overnachten.

Met vriendelijke groet,
Hans van der Woerd

Commentaar CISA: De moraal en de redelijkheid zijn ver te zoeken.

Wat is uw toekomstvisie?

Onder deze titel hebben we in de Decemberspecial en I&S 100 de volgende vragen aan de lezers voorgelegd:

- Wat zou volgens u volgend jaar [2015] voor alleenstaanden gerealiseerd moeten worden?
- Wat zou u daaraan willen bijdragen?
- Welke onderwerpen zou u in 2015 behandeld willen zien in I&S?

Daarop zijn de volgende reacties binnengekomen.

Uit Panningen komt het voorstel om ons boekje *De Sociale Familie* toe te sturen aan twee wetenschappers die onlangs in De Limburger hun ideeën hebben uiteengezet, zulks met het doel hun gedachtegoed te associëren met dat van CISA:

- 1) Professor Stevens uit Belfeld. Hij is een bekend belastingdeskundige en heeft (meer dan eens) voorstellen gedaan om de belastingheffing rechtvaardiger en eenvoudiger te maken.
- 2) Paul van Lange, psycholoog. Hij is - aldus de brieveschrijver - gespecialiseerd in vertrouwen en sociaal gedrag. Zijn conclusie is dat een goed sociaal netwerk minstens zo belangrijk is voor je gezondheid als geen overgewicht hebben en niet roken.

Iemand anders stuurt ons de volgende wensen voor het jaar 2015 onder het motto 'Hou het toverstokje maar bij de hand':

- Graag een evenredige hoogte voor premies en belastingen.
- Niet alleen afschaffing van de eenpersoonskamertoeslag, alleenreizenden behoren ook fatsoenlijk onderdak gebracht te worden, niet in 'kotskamertjes' zoals de schrijfster het uitdrukt. Wel voegt ze daaraan toe 'dat alleenstaanden bij touringcarreizen veel te veel pikken' en te meegaand zijn.
- Het moet afgelopen zijn met de nauwelijks verholten superioriteitsgevoelens en -gedrag van stellen ten aanzien van alleenstaanden. *)
- De 'volautomatisch verplichte solidariteit met mensen die kinderen willen/kunnen en krijgen, als het om zorgverzekeringen gaat', terwijl de single niet kan kiezen 'voor een pakket waar deze en andere niet-solo-kosten niet in zitten'. Maar het is wèl een punt - aldus de schrijfster - als generaties na haar meebetalen aan zorgkosten voor de laatste levensfase. *[Daar heb je toch je leven lang een behoorlijk hoge premie voor betaald, red.]*

Tot slot drukt iemand het kort en krachtig zó uit: 'Bij woningtoewijzing gaan gezinnen met kinderen voor. Dit riekt naar "iets." *[Zie ook het artikel over de woningmarkt, elders in deze Nieuwsbrief, red.]*

*) Ontboezeming van een andere donateur: Een alleenstaande moet zich over z'n leefvorm altijd verantwoorden, samenwonen den nooit.

Lekker eten in je eentje

Ter afwisseling schotelt CISA u een paar recepten voor. Op de Facebook- en de G+-pagina van CISA staan ook voedingsstips voor alleenstaanden: “Gezond en duurzaam eten voor singles”.

Kleurrijke bonenpot

Ingrediënten:

1 ui

100 g grotchampignons

15 g boter

1 blikje rode bonen (kidneybeans) in chilisaus

half blikje maïskorrels

Pel en snipper de ui. Snijd de voet van de steel van de champignons af, was de paddenstoelen en snijd ze in plak-

jes. Fruit de uisnippers 2 minuten in de boter. Draai het vuur hoog, doe de plakjes champignons in de pan en bak alles, al omscheppende, 2 minuten lang. Giet de bonen met saus en de maïskorrels erbij en breng het mengsel al roerende aan de kook. Laat het gerecht 5 minuten zachtjes koken en voeg naar smaak zout en peper toe. Eet er desgewenst geroosterd brood bij.

Dit recept van Annelène van Eindhoven stond ruim 15 jaar geleden in NRC Handelsblad. Wie wat bewaart ...

Wienerschnitzel met ansjoviscitroenboter

Ingrediënten:

1 kalfsschnitzel (150-200 g)

1 blikje ansjovisfilets, goed uitgelekt

sap van een halve citroen

15 g platte peterselie

150 g zachte roomboter

zout

patentbloem

1 ei, losgeklopt

paneermeel

olijfolie

Vraag uw slager een flinke lap kalfsschnitzel voor u af te snijden. Laat de slager de schnitzel uitkloppen tot een dunne, ronde lap zo groot als een kleine pannenkoek

(of doe het zelf als u dat leuk vindt). Doe de ansjovis, citroen, peterselie en boter in de keukenmachine en pureer (of gebruik de staafmixer). Doe in een bakje en laat weer opstijven in de koelkast.

Verdeel de bloem, het losgeklopte ei en het paneermeel over drie borden. Kruid de schnitzel met zout en haal achtereenvolgens door de bloem, het ei (laat even uitdruppen) en het paneermeel, zodat het vlees aan alle kanten bedekt is, zonder overtollig paneermeel. Verhit een ruime sliert olie (of gebruik varkensreuzel als u daar aan kunt komen) en bak de schnitzel daarin goudbruin, ongeveer drie minuten per kant. Serveer met de ansjoviscitroenboter en een frisse salade.

Recept van Marcus Huibers, verschenen in De Volkskrant van 26 februari 2015, rubriek 'De Volkskeuken'.

Diversen

Het groene boekje

Donateurs kunnen het boek *De Sociale Familie* gratis bestellen tegen vooruitbetaling van alléén de verzendkosten van € 3,- per stuk. Anderen betalen € 18,- per stuk. Indien het boek door middel van een overschrijving besteld wordt door

een niet-donateur (die dus niet in onze bestanden staat), is het van belang dat deze zo mogelijk *het volledige adres* en in ieder geval *postcode en huisnummer* vermeldt. Op onze bankafschriften verschijnt namelijk 'uit privacy-overwegingen' niet meer het adres van degene die betaalt.

DOELSTELLING

CISA is een kenniscentrum dat, onderbouwd met wetenschappelijke kennis, wil bereiken dat de alleenstaande status als leefvorm maatschappelijk wordt erkend. Daartoe moet volgens CISA het begrip gezin worden uitgebreid met het begrip van de Sociale Familie. Naast de wettelijke verankering en de daarbij behorende bescherming van gezin en familie, moet de Sociale Familie een wettelijke basis krijgen. Zo kan een herkenbaar leefmodel voor alleenstaanden ontstaan dat de doelstelling van CISA, stimuleren van de emancipatie van alleenstaanden in materiële, maatschappelijke en psychologische zin, ondersteunt. Dat doen wij door onderzoek en studies om de maatschappelijke positie van alleenstaanden te verbeteren en om het overheidsbeleid te beïnvloeden.

CISA geeft enkele malen per jaar de nieuwsbrief *Individu & Samenleving* uit. CISA beschrijft en becommentarieert de veranderingen in een individualiserende samenleving en de positie van het zelfstandige individu daarin. I&S kiest stelling voor een rechtvaardige samenleving en voor gelijke behandeling van alle burgers, ongeacht leefvorm, sekse of seksuele voorkeur. CISA is als kenniscentrum opgenomen in de database van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (www.narcis.nl). Stichting CISA is door de Belastingdienst aangemerkt als 'Algemeen Nut Beogende Instelling' (ANBI) waardoor giften aftrekbaar zijn en de stichting ook geen erfbelasting hoeft te betalen. Als u wilt toetreden tot de kring van donateurs die dit werk belangrijk genoeg vinden om dat financieel te ondersteunen, bent u van harte welkom. U kunt zich aanmelden op www.cisasite.nl/formulier2008.htm

